Ч.2 (11.642). Львів, четвер 2. січня 1930. Пocztowa opłata zaplacona ryczałtem. Рік XLVIII.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щади. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

## Новий уряд.

Львів, 1. січня 1930.

Трижнева, найдовша досі, польська урядова кріза остаточно закінчилася на склоні старого 1929 р. Проф. Бартель став знов на чолі уряду, ий, як він сказав у одному інтерв'ю, буде ма за завдання проводити далі державну працю, будовану на ідеольоґії марш. Й. Пілсудсько Отже змінилось щонебудь у ситуації, чи не змінилось? Проурядові органи преси твердять на підставі слів проф. Бартля, що все остало старому, бо в уряді змінились тільки особи, а політичне обличча таке саме як у їх попередників. Очевидно, що з таким освітленням спри погодитись важко. Бо колиб було так, коли зміна полягала тільки у формальній заміні ох міністрів іншими, то тоді ця важко перет кріза не тривалаб аж три тижні. Вже сам факт її затяжности наказує ставитись до справ інакше, дарма, що на міністерських стільцях инились виключно діячі т. зв. санаційного ору.

В новому уряді не стало таких постатей як Світальсй, Цар, Складковський, Морачевський і Ібітовський. Перші три споміж вичисленних ичинялись своєю політикою до чимраз то інзивнішого згущування політичної атмосфер Польщі, зокремаж особливо заогнювали сю тактикою напруження між соймом і уря. На їх місце прийшли зовсім нові люди, кр проф. Бартля, якого всі вспіли пізнати докно як політика і тактика за час тих трьох літ, і він пробув при кермі держави. Він-же сфрмував оце пятий з черги кабінет, що стоїть позиціях марш. Пілсудського. Новий міністр бл. робіт М. Матакевич, керманич м-ва рільнва Лесневський і керманич міністерства справедливости Дуткевич — це менше політик більше фахівці. Тільки новий міністр внутрніх справ Г. Юзефський є політично марною фігурою з деяким минулим. Він без сум внесе нову тактику й нові засоби до своге сорту, засоби, випробовані ним на Волині, бливо в ділянці т. зв. національної політик тже з усіх нових членів уряду — це, особлив я нас, найкольоритніша й одночасно найбіл загадочна фігура. Та про нього і його р трохи далі.

Остали іді такі особи як міністри Пристор і Берне роти яких вела весь час завзяту кампанію мова лівиця. Зокрема ціла пропасть заістн а між міністром Пристором і польською с ністичною партією через політику цього м ра в Касах Хорих. Кажуть, що саме оставлен азваних двох міністрів у кабінеті проф. Б я означалоб, що новий кабінет цілковито вати з політикою полковницької групи не е. Обєктивно це значить, що політична ма та новопризначеного уряду буде не дуже ясною, а на всякий випадок якоюсь невира о.

Майже п польська преса висловлювала перед с уванням уряду опінію, що проф. Бартель име за завдання наладнати відносини м оймом і урядом, тобто найти такий можливи odus vivendi між тими двома найвищими де ими установами, який причинивсяб до о чного і безболізного переведення зміни к итуції чи пак поправи польського державн устрою. А крім того поправ цював би згідн соймом над направою економічного полож я в державі, яке, як відомо, є майже катастр льне. Отже місія нового уряду дуже вели відповідальна. Чи уряд у теперішньому у сорокатому, зогляду на відношення дея міністрів до сойму, виді зможе з них нал вивязатись — треба сумніватись. Це зре виявить недалека будуччина.

Наймаркантні, як уже сказано, з цьому кабінеті є обс становища міністра внутр. справ. Міністром р. справ став волинський воєвода Юзефсь що хоч і приняв це становище, то не з нував і зі становища волинського воєводи. Він мав би виконувати обі ці державно-політичні функції. Чи це можливе і допустиме в даних обставинах — в це тут входити не будемо. З Луцька повідомляють нас, що покищо так воно є. Якщо новий міністр Юзефський фіґурував би далі і на становищі волинського воєводи, то це малоб на меті хіба демонстраційно підкреслити вагу тієї політики, яку він там заініціював у національному відношенні і тим самим демонстраційно заповісти майбутній характер такої-ж політики на інших національно непольських або національно-мішаних територіях Польщі.

Якаж ця політика? Ми її знаємо дуже добре. Це політика т. зв. співжиття, тобто політика бебістичного реґіоналізму, що має за завдання нівелювати національні ріжниці та асимілювати не тільки державно, але й національно все непольське населення. Знаючи дотеперішню політику Юзефського на Волині, можемо замітити, що вона не тільки незвичайно коштовна, але й цілком нереальна. Її все противставились і будуть противставитись всі національно-здорові та ідейні українські елементи як міста так і села. Тому їй не можна ворожити рожевої будуччини.

Інша річ, що всі, навіть санаційні, шовіністичні чинники, так-же як польська преса, що находиться в їх руках, ставляться неґативно до такої політики Юзефського, бо вона, мовляв, виставляє на небезпеку денаціоналізації весь польський елемент на східних „кресах". Вислів такому поглядові вже дав санаційний краківський „Курерок".

Отже обсада міністерства внутрішніх справ Юзефським є без сумніву експериментом, який може загнати в сліпий кут всю внутрішню польську політику. Річ тільки в тім, чи саме експериментування в ділянці національної політики зможе довше протриматись на поверхні політичного життя? Нині не можна сказати, чи воно буде довго, чи коротко тріваючим, але напевно закінчиться безславно, бо побудоване, як учить волинська практика, на доволі примітивній спекуляції, а не на поважній політичній концепції для розвязки національної проблеми.



## Незавидна доля.

**Про положення українських залізничників.**

Незавидна доля українських залізничників! Одні погинули в часі війни, другі по війні, а велика часть зльокавтованих і донині неприйнята до служби. Свіжих зовсім до служби не приймають, бо греко-кат. метрика є перешкодою до того. А як де який наш бідний робітник і вкрутиться до роботи, то мусить змінити обряд, оскільки на тій роботі хоче залишитися. Таких випадків можна подати безліч.

Особливо на території львівської Дирекції відносини в тому відношенні невиносимі. Ось два приклади з останніх днів.

На залізничім шляху Львів-Тернопіль (130 км.) повнило дотепер службу чотирьох людей греко-кат. обряду. В останнім році пригадала собі Дирекція про їх істнування і перенесла двох з них на захід.

А саме: п. Івана Погорілого, урядовця 9. ранґи, котрий має за собою 22 роки залізничої служби, перенесено з Озірної до Роґужна недалеко Ряшева, як звичайного дижурного руху; на цій стації начальник має 10. ранґу. П. Погорілий був незвичайно здивований тим перенесенням, бо свої обовязки службові виконував зразково, а поза службою абсолютно з ніким не стикався. Поїхав отже до Дирекції з просьбою залишити його на давнім місці або, коли вже мусить бути перенесений, то просив перенести його до такої місцевости, звідки його син, ученик II. кл. української ґімназії в Тернополі, міг би доїздити до української ґімназії. В Дирекції сказали п. Погорілому: „Било робіць службен, а не бавіць сєн в політике". П. Погорілий, ще більше здивований такою заявою (бо не почувався до найменшої провини), просив подати йому бодай один факт, аби знав, защо поносить кару. Просьба п. Погорілого остала все таки без успіху. П. Погорілий, не даючи за виграну, звернувся із запитом до повітової команди поліції та до уряду безпеки, чи не моглиб йому часом подати в чім його провина; але всюди йому сказано, що його картка чиста, що проти нього абсолютно нічого не мають. Тимчасом з Дирекції наглено до виїзду і п. Погорілий перенісся на нову посаду. Зголосився він з сином до ґімназії до Ряшева і там сказали хлопцеві здавати наново до I. кл. ґімн. Не маючи іншого виходу, привіз п. Погорілий хлопця до родини в Озірній і він з Озірної доїздить до української ґімназії в Тернополі.

А ось другий випадок: П. Григорія Медведя, бавмайстра, котрий має за собою 32 роки зал. служби, перенесено з Озірної до Старяви коло Ряшева на стацію на полі. П. Медвідь має дві доньки, котрі доїзджають до приватної української ґімназії в Тернополі і в році 1930 сідають до матури. П. Медвідь зі сльозами в очах благав, щоб його залишили на місці бодай до половини 1930 року, але все та не здалося на ніщо. В Дирекції сказав п. Прахтель просто з моста: „Било до рускеґо ґімназіюм дзєці не посилаць!" П. Медвідь просив залишити його бодай до весни, бо в пивниці має багато бараболі та взагалі заосмотрився на зиму. Але й це не помогло. Тоді п. Медвідь написав до Дирекції, що сам перенесеться, а родина його залишиться ще на 3 місяці (на що дозволяють приписи), а тимчасом він оглянеться десь за мешканням для родини у Львові або деінде, щоб дітей не позбавити науки. Але Дирекція наказала йому опорожнити мешкання до 14 днів.

Ті два приклади з останніх днів такі вимовні, що не потребують хіба ніяких коментарів. Обидва зал. урядовці-українці кидалися в розпуці на всі сторони, аби ратувати себе і свої родини перед перенесенням, що означало для них катастрофу, вони робили всі можливі заходи у своїй власти, — але все те не помогло. За їх вірну службу кинено їх на польську територію. А причина: їх греко-кат. метрика і посилання — по словам самого п. Прахтеля-Моравянського — дітей „до рускеґо ґімназіюм".

Українська Парляментарна Репрезентація повинна зробити з цих і подібних фактів відповідний ужиток.

## Український Інститут у Варшаві.

Аґенція „Іскра" подає чудернацьку вістку, що польське міністерство освіти приготовляє проєкт утворення „Українського Інституту" у Варшаві. Цей Інститут мав би бути зорґанізований на зразок польської „Академії Наук" (?!) Цю фантастичну вістку треба приняти з резервою, так як і інші варшавські пляни та обіцянки в справі українського університету.

## Заприсяження нового уряду.

Президент держави вернув зі Спали. До Замку прийшли члени нового кабінету з проф. Бартелем, щоби зложити присягу. Президент згідно з приписами відібрав присягу в присутности шефа цив. канцелярії і шефа військової канцелярії. Після відчитання присяги міністри повторили текст, потім кожен підписувався під текстом присяги. Підчас заприсягання кабінету в Замку був присутній і марш. Пілсудський.

# Справи православної церкви.

### Ще про Церковний Собор.

II.

Та ще більше дає до роздумування синодальний „Устав" собору. Ми звикли досі уважати церк. собор за найвищу владу в прав. церкві, як того вимають канони і як то передала історія східньої церкви, особливо на Україні. Між тим майбутній собор вносить цілком шось нового: всім постановам цього собору даватиме санкцію... синод епископів (§ 2), цебто врешті той самий митрополит Денис! Це виразно підкреслюють і наступні точки „Уставу": постанови собору неважні без згоди митрополита й епископів (§ 3); синод **окремо** (?!) обговорює кожну ухвалу собору (§ 15) і може її уневажнити (§ 16). Якби так цей Устав приноровити до Берестейського собору 1595—96 р., то в Польщі православя вже не істнувалоб. Бо тоді в Бересті, як відомо, „собор епископів" пішов на унію з Римом, і православя вдержалося на цих землях тільки мирянами, на чолі з Конст. Острожським...

Отже синодальний Устав висуває над собором цілої церкви нечувану досі надбудову — синод епископів, який чомусьто **окремо від пленума всецерковного собору** (?!) буде обмірковувати всі соборні ухвали, а навіть може їх уневажнити. Чим в такім випадку буде цей так давно очікуваний церк. собор? — На мою думку, тільки повторенням блаж. пам. Митр. Ради, яку пару разів митр. Денис скликував „у мінуту жизни трудную" в характері **дорадчого** органу. Але така дорадча інституція — як її не звати, чи Митр. Радою, чи навіть собором — не зможе вирішити всіх питань, які **мусять** бути вирішені для заспокоєння церкви. Годі собі навіть уявити на такім соборі обєктивну критику політики митрополита, коли він кожної хвилі може перервати засідання й коли жадні протести проти його вчинків згори не дозволені (§ 39). Такий порядок мабуть відповідає практиці римо-католицької церкви, але це перший подібний приклад в історії правосл. Сходу. Тут вже „строго воспрещается" квестіонувати канонічність митрополита і всього епископату, хоч навіть польські чинники розбираються у цьому дуже добре (напр. проф. М. Здіховський давно пояснював зволікання митрополії зі скликанням собору якраз обавою, що на соборі буде поставлене питання канонічности епископату). Та цими міркуваннями ми вже торкнулися програми діяльности собору, а тому розглянемо перше програму, яку оголошено св. синодом.

III.

Порядок занять майбутнього церк. собору оголошено такий: I. **Питання віри:** а) Єдність єрархії і вірних; б) зміцнення внутр. церк. дисципліни; в) протидіяння унії й сектанству; г) судові позови за правосл. церкви; д) збереження істнуючих парохій, віднова замкнених і відкриття нових. II. **Правний стан церкви:** а) юридичні підстави; б) фактичний стан, витворений життєвою практикою; в) маєтковий стан церкви. III. **Церковна освіта:** а) духовні школи; б) навчання релігії; в) освітня діяльність духовенства; г) православна місія. IV. **Благочестіє:** а) братства; б) церк. опіка; в) монастирі; г) парохіяльне життя. V. **Матеріяльний і правний стан духовенства.**

Якщо порівняти цю синодальну програму з тією, яку ухвалила особлива комісія при Митр. Раді у вересні 1928 р., то виявиться, що з програми **виключено два головних розділи** — про церковне управління і про богослуження. В актах названої комісії, на котру й тепер покликується синод, у програмі собору **на першому пляні** стояло:

I. **Церковне управління.** 1) Відносини до інших правосл. церков і 2) статут внутрішнього канонічного устрою прав. церкви в Польщі: а) статут церк. собору; б) статут вищого церк. управління (синод, митрополит, архієреї правлячі й вікарні); в) статут Митр. Ради; г) статут епархіяльних, деканатських і парохіяльних зборів і управління; д) інструкції деканам, парохам і церк. старостам; е) статут дяківського стану. — Там-же розділ III. **Наука віри і богослуження:** а) вірність православних своїй церкві; б) порядок і одностайність богослужения; в) **мова** богослуження; г) читання й спів у церкві; д) церковний календар.

Дуже замітне, що саме ці два розділи виключено зпід уваги церк. собору. Тим більше, що проектів статута внутр. устрою прав. церкви в Польщі було вже оголошено кілька: один синодом 1927 р., другий українським церк. комітетом 1927 р., третій росіянами 1928 р. Залишити без обговорення надалі внутрішній хаос у церкві — значить зректися **консолідації** церкви, обминути домагання повороту соборности і виборности, обминути справу богослужебної мови.

Можнаб припустити, що з програми усунено взагалі всі внутрішні справи й оставлено тільки справи зовнішніх відносин церкви, особл. у звязку з судовими позвами, щоби поминути на цей час внутрішні тертя. Колиж і цього не бачимо: в програмі стоять такі другорядні справи, як освітня праця духовенства (знаємо, що це означає на практиці у більшости випадків!).

Очевидно, собор при такій виборчій ординації, при такому реґуляміні й такій програмі дає дуже мало надій на покращання відносин у прав. церкві. Ще й вибрано для собору момент, якнайгірший для українців. Після кинення відомої анатеми, всі незалежники українці вийшли з Митр. Ради й між митрополитом і українським громадянством зірвано всі мости. На жаль, це не збільшило активности українських церковників і п. Островський слушно нарікав у „Ділі" на їхню незрозумілу мовчанку. Після анатеми провід церк. к-ту перейшов до пп. Черкавського і Власовського; з них один помер, а другий... завмер. Пригадуючи слова п. Власовського на освітньому конґресі, що „Шевченко і Франко не були ортодоксальними церковниками", — і мушу пригадати, що якраз Франко примусив о. Чимчикевича безперестанним церк. дзвоном вигонити з села чуму — патера Гавдентія („Чума"): чому-ж послідовники Франка не дзвонять нині в усі дзвони для ратування — вже не одних тільки Товсохлопів, а понад півтисячі таких сіл? **Понад півтисячі** це-ж щось значить для будучини народу!

Дивно справді. З преси („Діло" з 25. XII. 1929) довідуємося також, що українські і білоруські правосл. парляментарі відбули нараду в справі судових позвів і в справі підготовки до собору. А що там вирішено — як і не знати. Між тим вже 12. січня відбудуться по парохіях вибори, і непідготованих укрінців легко буде усунути на всіх тих москвофільських церк.-адміністраційних щиблах.

IV.

Стою осторонь від теперішнього церк. життя. Бо, зрештою, мушу. Але в так важний момент не можу мовчати. Загрози церкві зовні та близькі вибори на собор — це такі справи, де наші церковники мусять виявити якнайбільше енерґії та плянової праці. Я вже і не кажу, як негарно виглядає, що після короткого гармидеру наші церковники справу анатеми просто... прийняли до відома. Адже-ж це, будь-що-будь, справа зовсім не особиста. Так її проковтнути — негідне тих діячів, які бралися за церковну справу, думаю, з переконання а не ради дешевої популярности...

Сплячка наших „церковників" вже дає свої плоди. РНО здобуває акції, пребравши собі монополь „защиты вѣры", а воєвідська „Нива", що колись популяризувала справу українізації церкви, тепер дописалася до того, що вже й перекладів у нас нема, і нот нема, і богословів нема (відколи перестали в ній писати), і Огієнка



ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

# Сміх землі.

### Повість.

(Продовження.)

— Пяні, кажу. Ось і все, — додав Семенюк. — А ти й знайшов собі фільозофічну загадку: чому пяний мужик сміється. Ех, російська літературщина!

—Ні, ні, це не „ех"! Ми, кажу, теж трохи того... Тільки ми в „Стиру", а вони, мабуть, онде, в тій халупці, де блищить отой брудний вогник та де напували їх „зпід поли". Ми бачили чудові рухи, небесний сміх, зоряні очі отої бльондинки, душа якої збилася в фокстроті на ніжну пінку. А вони, напевне, бачили брудну шинкарку, зелену, вагітну... Одначе, вони сміються, а ми?...

— Ха-ха-ха! — долетіло з поля.

— Чуєш? Це-ж земля сміється. А чому не ми?

— Чому? А тому, що ти здегенерований шляхтич, нащадок колишньої буйної волинської шляхти. Твої діди-прадіди теж здорово сміялися, а ти вже видихався.

— А ти чому не смієшся? Адже-ж ти, як кажеш, дідичний селянин, нездегенерований. Чому?

Семенюк не знайшов відповіді. В його голові ще гудів хаос фокстроту, а перед очима мигтіла точена фігурка блондинки...

IV.

— Йду спати, — нарешті заявив Семенюк. — Буде на сьогодні цих таємниць ночі. Надобраніч.

— Надобраніч, — втомлено відповів Голянівський і зробив кілька кроків.

Несподівано повернувся.

— Почекай-но! В таку святу ніч гріх спати. Провожу тебе трохи.

Пішли разом.

Місяць лив своє проміння на сонний Луцьк повним колом. Камяні почвари приплющили майже всі свої електричні очі. Десь на Красному розмріяно тьохкав соловейко, розважаючи свою любку. Невимовна волинська туга й задума наповнили повітря.

Скінчилася вулиця Богдана Хмельницького. Ввійшли на Брацький місток, що перерізує річку Глушець. Таємничо глянули на них камяні погруддя Костянтина Острожського, Шевченка, Франка й Куліша, поставлені обабіч містка на кінцях барієри.

Голянівський сіпнув Семенюка за рукав:

— Здійми шапку: ось століття дивляться на нас.

І простягнув руку в сторону замку Любарта.

Семенюк глянув туди. Сіро-матова брила замку дуже мальовничо вирисовувалася на темно-синьому оксамиті неба.

— Гарно! — сказав Семенюк.

— Нарешті твоя хлопська душа зрозуміла красу.

Семенюк усміхнувся.

— Так, є вища краса в руїні ворожого кубла...

— Ти знову смієшся?

— Не я. Це наша волинська земля сміється з цієї фортеці чужого панування. Дивись, як вона валиться. Її треба штучно підтримувати, щоб не зникла. А земля живе, дихає, мережить казки майбутности. Це-ж сміх землі з дочасного насильства. Чи не правда? Ха-ха-ха.

Здрігнулася розмріяна тиша. Насторожилася всіма вухами ночі. Голянівський схопив Семенюка за руку:

— Засмійся так ще раз, засмійся! Будь ласка...

Семенюк знову засміявся, але на цей раз із дивацтва Голянівського.

Голянівський шептав:

— Так, так! Чи думав ти колись, що звуки можуть викликати пластичні образи? А твій мужичий сміх викликав їх. Та які реальні, яскраві! Приплющи очі й дивись на замок. Ну? бачиш? Там у замку пан життя й смерти твоїх предків. А тут, через цей Глушець, суне земля. Розумієш? земля — сіра, козацька. Зі списами, шаблюками. Глянула на ці мури. Глянула й зареготалася. Отак, як ти. Ану, засмійся ще!

Семенюк позіхнув:

— Бачу, що сходиш з глузду. Йди спати.

— Почекай, я ще не скінчив! У моїй душі повстають образи.

— Руїни, — докінчив Семенюк, — бо й ти сам стара шляхотська руїна. Йду.

Пішов у сторону старого ринку, де дрімали, сівши колом, старенькі камяні крамнички. Дійшовши до Брацької церкви, озирнувся. Голянівський усе ще стояв на містку, залитий сріблистим світлом місяця, і дивився на замок.

— Атавізм. Може і його предки гуляли колись у цьому замку, а може й де-хто з них впав у пяному герці на шаблюках.

У нічній тиші Голянівський чув далекі тверді Семенюкові кроки, що долітали з старого ринку. І йому здавалося, що й в них звучить байдужий сміх землі.

(Продовження буде.)

розпорядку міністерства внутр. справ з дня 8. XII. 1929 р. львівське городське старосто заряджує реєстрацію чужоземців, які мають намір оселитися в Польщі і реєстрацію тих, що мають дозвіл на безтерміновий побут, або перебувають у Польщі понад 3 місяці. Чужоземці мають обовязок зареєструватись найдалі до 8 день після візду до Польщі. Реєстрація відбувається у городськім старостві у Львові в бюрі „руху населення", партер, двері ч. 10, від дня 3. І. 1930 р. від 8—13 год. До реєстрації треба принести такі документи: особисте засвідчення, реєстраційну декларацію і 2 фотографії. Особи, що вже реєструвались 1929 року, не обовязані реєструватись ще раз.

— **Бориславські хідники.** Бориславські хідники мають здавна добру славу. На днях ішов ними робітник Францішок Пашек і поховзнувся так, що впав і вбився на смерть. Це вже такий другий випадок у хроніці Борислава в останніх роках.

— **Катастрофа в Лодзі.** На залізничій стації в Лодзі був вибух вибухових матеріялів, наслідком чого один будинок вилетів у повітря. В катастрофі було поранених 2-ох робітників, які опинились в лічниці.

— **Убивство.** В селі Літній у Дрогобиччині невідомі злочинці убили залізними палицями Степана Дрогіняка. Вбивство виконано в кімнаті Катерини Ропницької. Є підозріння, що Дрогіняка убив Іван Буняк із мотивів любовного суперництва. Буняка арештовано, але він не признається до вини.

— **Польсько-румунські наради в Заліщиках.** На днях у Заліщиках відбулася польсько-румунська нарада у справі нових транзитових приписів на лінії Заліщики-Городенка та у митних і поштових справах. У нараді взяли участь: представник станиславівської дирекції залізниць радник Вишневський і представник румунської дирекції залізниць Апостелеску та кількох представників тернопільської і львівської дирекції. Залізнича комунікація на лінії Заліщики-Городенка через новозбудований міст на Дністрі та румунський коритар розпічнеться з початком січня 1930.

— **Електрифікація Волині.** У місті Острозі побудовано нову електрівню на місце давньої приватної електрівні; також Ковель побільшує й розбудовує свої електричні заведення а в Рівнім електрівня дістає нові машини. У місті Кременці міська управа приступає до поліпшення електрифікації міста.

— **Розселення жидів.** Статистика виказує, що на цілім світі є 14,200.000 жидів, з чого в Европі 9,650.000, в Америці 3,300.000, в Азії 750.000, в Африці 500.000, в Австралії 25.000. Із европейських держав найбільше жидів, бо аж 3 міліони, має Польща. У самій Варшаві мешкає 300.000 жидів, цебто 33 проц. всего населення польської столиці. У цілім світі тільки Зєдинені Держави Півн. Америки мають 3 міони жидів, з чого Ню Йорк числить 1,650.000. Також СРСР має малощо менше жидів як Польща. В Італії мешкає заледви 35.000 жидів, в Еспанії тільки 4.000, а Палестина начисляє тільки 160.000 жидівського населення.

— **Новий розпорядок львівського городського староства.** Львівське городське староство видало новий розпорядок, згідно з яким власники яких небудь автоматів торговельних, забавових, спортових, реклямових і т. д. поміщених у публичних місцях мусять мати напис, який вказує фірму, або назвище власника та його адресу. На апаратах зіпсованих, мусять бути поміщені написі „ушкоджений". Невиконання цього розпорядку, що входить в життя 12. січня 1930 р. буде каратись гривною до 50 золотих, або 5 дневним арештом. Рівночасно городське староство заборонює поміщувати в публичних місцях т. зв. „апарати зручности" системи „Баяппо" „Форбер", „Ріголетто", яких уживається для газардової гри. Всі ці апарати мусять бути усунені до 3. місяців під загрозою кари 500 золотих або 30 днів арешту.

— **Залізнича катастрофа.** На стації Ківерці в окрузі Луцька скоїлася залізнича катастрофа, спричинена тим, що маніпулюючий тягаровий поїзд віхав на особовий поїзд. Підчас катастрофи був поранений машиніст Антін Король, якого відвезено до лічниці.

— **Електрифікація Ярослава.** Дня 16. грудня 1929 р. відбулося відкриття нової електрівні в Ярославі. Цю електрівню побудовано недалеко стації і вона вже відбула двотижневе пробне освітлювання міста, після чого наступить офіціяльне святочне відкриття тої електрівні. Для переведення електрифікації міста ярославська міська управа мусіла повирубувати багато дерев акацій, що прикрашували Ярослав. Через те вулиці втратили дещо на красі, та зате будуть освітлені.

— **Із львівського магістрату.** На останній сесії львівського магістрату, яка відбулась під проводом комісаря д-р Надольського, ухвалено виплатити кураторії львівського округа 10.526 золотих як дотацію м. Львова для економічно-торговельної школи у Львові і 5.000 золотих як другу рату на покриття довгів тої школи. Ухвалено також 1.000 золотих субвенції для конвенту вірменських оо. Бенедиктинів на користь їх народньої школи і 2.000 золотих субвенції для дирекції гімназії ім. Коперника.

— **Із протиалькогольного фронту.** На днях морська митна сторожа Зед. Держав Півн. Америки запримітила недалеко побережжа Нової Англії кораблі, якими пачкарі перевозили тайні транспорти алькоголю. Керманичі кораблів намагались скритися зі своїми транспортами у вечірних сумерках та імлі, але митна сторожа загородила їм своїми кораблями дорогу, наслідком чого розпочалась стрілянина, що перейшла у справжню битву між пачкарями і митною сторожею. Підчас битви двох митних сторожів було вбитих, а кількох ранених. Один корабель із алькоголем переловлено, а два кораблі повтікали і причалили до берега Америки на щастя і втіху аматорів алькоголю.

— **Жіночі химери.** Останнім кроком моди в Льондоні — це кольоровані собаки. Ця мода вимагає, щоби дами, які водять зі собою песиків, малювали такого песика барвою, що гармонізувалаб з барвою сукні чи панчіх. В Льондоні утворилися окремі підприємства для перефарбування собак. Виявилось, що складники деяких барв шкодять здоровлю бідних собак і що через жіночі химери ці милі сотворіння хорують на шкірні недуги.

## До господарської освіти.

**Вписи до Господарсько-Садівничої Школи Т-ва „Просвіта" в Милованні.**

Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові відкриває з днем 1. січня 1930 р. в господ.-садівнич. школі в Милованні сталу однорічну школу. Наука в школі товариства від 20-го січня до 20-го грудня кождого року. Навчання на основі програми затвердженої Міністерством рільництва: в зимових місяцях, головно теоретичне, в літних головно практичне. В шкільному році мають ученики лиш 10 дневні ферії в часі Великодних Свят.

Оплата за приміщення в шкільнім приюті, прохарчування, опал і світло виносить 5 амер. долярів місячно; вписове 15 зол. на початку шкільного року. Наука в школі є безплатна. Одночасно Головний Виділ проголошує вписи на приняття до школи 40 учеників з приміщенням в приюті і прохарчуванням під такими умовами:

1. Зголошуватися можуть мущини в віці 16—24 літ, що скінчили найменше народню школу;

2. Кождий ученик має мати одіж (в тім одіж до праці), 4 парі білля, 4 ручники, 2 простирала, подушку, покровець і сінник (ліжка дає школа).

3. Родичі чи опікун ученика зобовязуються письменно платити за удержання що місяця з гори.

Зголошення до школи належить вносити поручено на адресу: Господарсько садівнича школа Т-ва „Просвіта" в Милованні п. Стриганці н/Дн. До зголошення належить долучити останнє шкільне свідоцтво, посвідку родичів, що зобовязуються платити за ученика і марки на 75 сот. на відповідь.

Про приняття і день приїзду повідомить Управа Школи.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта".



**Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!**

## Дописи.

БЕРЕЖАНИ. *(Просвітне свято".)* До важніших подій на освітному полі в Бережанщині належить свято „Просвіти", яке відбулося з нагоди 61-ліття істнування Т-ва „Просвіта" в Бережанах дня 8-го грудня ц. р. Велику салю т-ва „Надія" виповнили по береги відпоручники читалень, сільські хори і місцеве громадянство. На свято прибули з найдальших закутин повіту численні селяни без огляду на погану погоду. На програму свята зложилися: вступне слово-реферат „Всі на просвітній фронт", хори і декламації. А все це силами селянських хорів. Головно хор чит. у Вербові завдяки праці талановитого диріґента зробив на слухачах гарне враження. Масова участь у святі селян дає доказ, що вони дуже живо цікавляться освітньою роботою. Слід також підчеркнути і те, що цього самого дня дав на дохід „Просвіти" виставку театр Карабіневича, який саме гостив у Бережанах. Відограв драму „Безробітні".

ГРИМАЛІВЩИНА. *(Загальні Збори філії Союзу Українок. — Довірочна нарада громадських радних суд. окр. Грималів. — Справа повіт. Союзу Кооператив у Скалаті і складниці в Грималові.)* З початком цього місяця відбулися в Грималові Загальні Збори тут. філії Союзу Українок, на які прибула від Гол. Виділу у Львові делеґатка п-і Вигнанська. І дійсно Гол. Виділ не міг зробити нам кращої прислуги, висилаючи делеґатку в особі, відомій не тільки на Поділлі, але по всіх інших околицях краю, п-і Вигнанської. Наша філія, мимо найщиріших старань голови пані мец. Олійникової не проявляла живішої діяльности. А старання п-і мец. Ол. біля заснування курсу шиття і крою розбились об заскорузлість тут. міщанства, яке (очевидно одиниці) воліло післати своїх доньок на безплатний курс польський, ніж причинитись грошовим датком на удержання власної учительки українки. Тому звіт з дотеперішньої діяльности філії, який здала дотеперішня голова, випав скупо. Після звіту прийшла до слова делеґатка Гол. Виділу. У своїй тригодинній промові вспіла вона так зацікавити і зєднати собі слухачів (на салі було поверх двіста жінок і до 100 мущин), що ніхто не тільки, що не виходив підчас її промови, але навпаки, коли бесідниця скінчила свій дуже інтересний реферат, то всі присутні все ще сиділи на місцях і налягали, щоби вона говорила дальше, „бо ми ще ніколи не чули так інтересної бесіди". Делеґатка довго ще розмовляла з поодинокими гуртками на салі і обіцяла ще колись навідатись до Грималова. Від себе можемо порадити іншим кружкам С. У., що коли вони хотять розбудити своїх членниць зі сну і оживити працю на місцях — то нехай попросять паню Вигнанську до себе з рефератом. За успіх ручимо! Вже пізно під ніч закінчено збори і вибрано новий виділ з головою п. мец. Олійниковою, який дає запоруку, що наука і ради делеґатки п-і Вигнанської не підуть на марне. — За жінками заворушились мущини-радні. На запрошення голови Повіт. Комітету Унда п. секр. Ціецького зібрались дня 18 ц. м. в салі Нар. Дому в Грималові всі радні українці сіл суд. окр. Грималів. На збори прибув п. сенатор Кузьмин, який в своїй дво-годинній промові дуже приступно і вичерпуючо пояснив усім зібраним справу громадських бюджетів і права громад. рад при укладанні і ухвалюванні тих бюджетів. Візвав всіх радних, щоби вони докладно познайо-

загальмовання „українізації“, спинення видавничої акції щодо літератури українською мовою й богослужбових книжок, нарешті, деякий спадок селянських хвиль, піднятих у попередніх роках, — усе це помітні мінуси.

Зате минулий рік дав Жабче, яке не на словах, а на ділі дало чудову лекцію українським масам, як слід боронити народнє майно. І ця лекція залишить помітний слід у нашій історії. Заслуговує на увагу те, що соціялістичні елементи, можливо, під впливом зміцненої антирелігійної акції за Радянщині, відійшли від церковного руху, до якого присисалися в попередніх роках. І це мусить вийти на користь для діла.

Загроза „ревіндикації“ церковного майна дала посередньо ту користь, що змусила вищу церковну владу до скликання церковного собору, що має відбутися в лютому й відкрити перед нашими церковниками можливости програну в „порозуміннях“ справу, виграти на ширшому „законному“ форумі.

V.

Необхідно відмітити ще одно явище не малої ваги. Минулий рік скристалізував думку про так зване економічне й культурне незалежництво. Вся та боротьба, яку вів національний табор з займитськими ґрупами й одиницями, власне пройшла під прапором цього незалежництва.

Другою стороною цієї боротьби було незмішування українців у культурному й економічному житті з інонаціональними одиницями й угрупуваннями. Словом, тільна великого народу відмежованість душі й кишені.

Боротьба ця ще не скінчена, але певний моральний здобуток є очевидний. Уніфікація життя провалилася. Її можна насаджувати насильно, примусом, нагінками. Але сама ідея цього „співжиття“ зів'яла раніше, ніж розцвіла. Здоровий інстинкт самозахования відпер перший наступ і значно ослабив його. Усякий відступ у певній мірі деморалізує, і деморалізація серед тої невеличкої ґрупи, що вела роботу „змішання“ українців з неукраїнцями, вже виявляється досить помітно. Українська-ж незалежна інтеліґенція й українські маси, морально вигравши перше оборонну акцію, зміцнилися свідомістю й духом.

VI.

Коли дотримуватися традиції, то треба булоб дещо побажати собі в новому році.

З численних побажань, які можнаб зробити на підставі досвіду минулого року, залишається висловити хіба деякі:

Цілковито перейти від „словесности“ до діла, а особливо в ділянці економічній. Розгорнути як мога ширше національну „колективізацію“ шляхом поширення й урізноманітнення сітки кооператив і сільсько-господарських організацій. Поглибити межу незалежництва довкола національної культури й національної господарки. Урухомити професійне шкільництво для незаможницького сільського елементу. Зміцнити акцію за рідну школу на селі. Кинути на село як мога більшу кількість друкованих аркушів національної літератури. Допомогти масам висловити своє скрите бажання єдиного національного фронту й довести до нього. Взятися поважно за роботу на терені церкви. А решта прийде само собою.

**В. Островський.**

## Перед Православним Собором.

**Нарада українських православних діячів у Луцьку.**

Парляментарна комісія Українського й Білоруського Клюбів для справ оборони православної церкви скликала на неділю 29. м. м. нараду православних церковних діячів до Луцька. В нараді брали участь представники повітів луцького, рівенського, кремянецького, дубенського і ковельського. Проводив нараді посол С. Хруцький.

Темою наради була *справа організації виборів до Православного Собору* і взагалі справи, звязані з Собором православної церкви. Ухвалено *взяти участь у виборах* і видати в цій справі *відозву* до українського православного населення з покликом вибирати на Собор делеґатів зпоміж найсвідоміших і знаних українських громадян, добрих християн.

Слід зазначити, що і в рефератах і в дискусії підношено *поважні сумніви* щодо того, чи дотеперішні тертя між варшавською православною митрополією й українським громадянством у справі національній, а також економічна політика митрополії, не вплинуть відємно на сам Собор, його авторитет і практичні висліди його праці. Учасники наради висказували думку, що постанова про скликання Собору свідчилаб про розуміння серед православної ієрархії потреби опертися на широкі маси віруючих членів церкви. А це повинно би вплинути на усунення тих моментів, що викликали і дальше підтримують серед православних українців і білорусинів, себто серед загалу православного населення в Польщі, недовір'я до проводу православної церкви. Всі ті сумніви рішено представити голові православної церкви в Польщі, митр. Дионізію.

# Від Адміністрації.

**Нові почтові приписи про доручування ґазет.**

Повідомляємо всіх наших абонентів, що з днем 1. січня 1930 р. обовязують нові почтові приписи про почтову оплату за пересилку часопису і про новий спосіб доручування часопису почтою.

До важких і невідрадних матеріяльних відносин української незалежної преси приходить з новим роком ще й підвишка почтової оплати за пересилку ґазет. Та це ще не булоб найгірше, якби не факт, що обовязуючі з новим роком приписи вводять важні інновації в саму процедуру експедіювання та доручування ґазет передплатникам. До нового способу доручування не привикли ні наші передплатники ні почтові уряди. Тому не виключені бодай спершу непорозуміння та неточности в доручуванні. Щоби цьому запобігти, подаємо до відома передплатників найважніші постанови нових почтових приписів:

Адміністрації з новим роком не можуть на ґазетах наліплювати адрес передплатників, бо адреси буде писати цей почтовий уряд, що буде доручувати ґазету.

Кожний почтовий уряд дістане в тій ціли від Адміністрації „карту пренумерати“, значить спис передплатників, що діставатимуть через нього ґазету, разом з докладними їх адресами. Кожний почтовий уряд буде діставати стільки примірників ґазети, скільки буде її передплатників на „карті пренумерати“.

Почтові уряди будуть самі писати адреси на кожному примірнику ґазети згідно з даними, вміщеними на „карті пренумерати“. Вони обовязані доручувати ґазети точно. Якщо передплатник якогось числа ґазети не дістане, тоді звертається за ним до почтового уряду. Якщо почтовий уряд цього числа не отримав, торекламує його від себе. Передплатники самі не можуть реклямувати. Колиж цього не зробив би почтовий уряд, тоді треба про це повідомити Адміністрацію. Передплату на ґазету пересилається так як досі.

## Складковський на нов'м становищі.

Бувш. мін. вн. справ Складковський іменований заступником першого віцеміністра військових справ, адміністрації армії. Ґен. Зажицький, що досі займав це становище, іменований ґенералом до спец. поручень першого віцеміністра військових справ шефа адміністрації армії.

## Замах на австр. консуля.

З Данціґу повідомляють, що в домі австрійського консуля в Оливі, Мавра, консулів шофер Шульц стріляв до нього і його сестри з револьверу. Стріли не вцілили. Шульц опісля вистрілив до себе та згинув на місці. Причини замаху покищо невідомі.

## Засідання сенату відкликане.

**Конституційний конфлікт полагоджений.**

Конституційний конфлікт, який вибухнув позавчора на засіданні сенату, полагоджено. Передполуднем 31. грудня зібралися реґулямінова та правнича комісія для розгляду того спору. (Марш. сенату помістив був на денному порядку сенату 7 проєктів законів, уважаючи, що для їх розглянення не минув був 30-денний речинець, бо не рахував часу кризи.) Комісіям не предложено тієї справи до перегляду, лише для заопінювання. Опінія комісії була деякою несподіванкою бо, як відомо, ББ. має в сенаті і в комісіях більшість. Реґулямінова комісія більшістю 11 голосів ствердила, що 30-денний речинець, згідно з 35 уст. конституції, минув. За цим заявилося також кількох сенаторів-правників із ББ. Зате правнича комісія висказала інакшу опінію, ставши на становищі марш. Шиманського. Опінію цю предложив полученим комісіям віцемаршал сенату Ґлівіц, який опісля зреферував справу марш. Шиманському. З огляду на таке становище комісій марш. сенату Шиманський відкликав заповіджене на 2 січня засідання сенату і так узяв назад з денного порядку квестіоновані проєкти. В такому стані річи зголошене в сенаті внесення на заяву недовір'я для маршала сенату Шиманського здається, буде неактуальне і опозиція відкличе це своє внесення.



## Помилування Додета.

Президент Думерґ підписав акт помилування Додета.

## Успіхи єгипет. націоналістів.

Оконечні висліди виборів до єгипетського парляменту та доповнюючих вибор виказали рішучу побіду націоналістів. На заг. число 196 мандатів національна партія здобула 167 мандатів, а 26 припало незалежним націоналістам. 3 мандати здобули неофіціяльні прихильники нац. партії. Всеж таки в Льондоні згадуються, що будучий уряд Нагала баші продовжатиме переговори на основі предложеного договору з Анґлією, не відкидаючи його в основі.

## Армія СРСР. уступила з Манджурії.

Більшовицька армія згідно умовою заключеною в кабарівськім протоколі уступає на цілій лінії з території, яку заняла була в Китаю. Полки байкальської групи кинули свої становища. З Манджурії також уступила червона армія, а китайські місцевости над рікою Чунґарі опорожнюють по черзі.

## Біржа.

**Гроші.**

Американський долар 8·86·50—87·00, канадійський долар 8·78·50—8·79·00, чеська корона 0·26·20—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·00—1·25·5 румун. лей 0·05·0[illegible] 0·05·50 французький франк 0·34·[illegible] 0·35·10, швайцарський франк 1·72·00—1·72·25 фунт стерлінгів 43·30·00—43·60·00, канадійський червінець 100—16·00, німецька марка 2·12·70—2·12·95

Золото: 20 корон 36·40·00-36·60·00, 20 франків 34·40·00—34·60·00, 20 німецьких мар 42·00·00—42·40·00 10 російських рублів 46·00·00—46·[illegible]00.

Срібло: Австрійська корона 0·60·00—0·61·00 5 австрійських корон 3·20·00 -26·00, австрійський фльорен 1·60·00—1·63·00, російський рубель 2·50·00—2·60·00, копійки за рубель 1·25·00-4·30·00

**Збіжа.**

Пшениця двірська 35·50—[illegible]·50, пшениця селянська 32·75—33·75, жито галицьке 1·75—22·25, ячмінь галицький броварняний 25·00—260, ячмінь на каше 18·25—18·57, ячмінь пастівний 16·[illegible]—71·00, овес галицький 18·00—19·00, кукурудза румунська 24·00—25·00 бараболя промислова 3·0[illegible]—3·50, фасоля біла 70·00—85·00, фасоля колірова 40·00—50·00, фасоля краса 50·00—55·00 горох ців-Вікторія 30·50 35·50 горох пільний 23·75—26·75, бобик 24·50—25·50, мішана паст. в зерні 00·00, 00·00, вика 26·75—27·75 сіно солодке кравне прасоване 8·50—9·50, солома прасована 3·00—6·00, гречка 24·00—25·00, льон 67·00—69·00, лубін синій 20·00—21·00, ріпак озимий 67·00—69·00, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00 мука пшенична 65 прц. 66·00—0·00,

# НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевіч, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої, Тел. 5960.** 238 30—?

— **З „Рідної Школи“.** Різдвяні ферії в народніх школах „Рідної Школи“ триватимуть цього року від 5. до 20. січня включно, в середніх школах, себто в ґімназіях і учительських семинаріях „Рідної Школи“ від 5. до 15. січня включно. — **Головна Управа „Рідної Школи“.** 1191

— **З життя українців у Парижі.** Пишуть нам: Перший військовий зїзд вояків бувшої армії УНР. почався 8. грудня 1929 р. молебнем в українській мові і посвяченням прапора. Простора саля при вул. Одеон битком була набита народом. Гучним „слава“ витали делеґації від французьких, італійських і грузинських комбатантів. Потому ген. Удовиченко, серед святочної тиші, начіпляє прапорови маленьку, чорну, жалобну стрічку зі словами: „Її здіймемо, коли здобудемо незалежність нашій отчизні“... Свято продовжається на могилі отамана Петлюри, на цвинтарі Монпарнас, а потому українські вояки складають вінок на могилі невідомого жовніра у стіп Тріюмфальних Воріт, у самому серці Парижа. — **Л.**

— **Реєстрація чужинців.** Львівське городське староство подає до відома, що на підставі § 25

треба би платити доучуватися в школі (чи не в утраквізовій?). Так шириться в „Українській Ниві" гріхи про нашу непідготованість, про біднісь нашої культури, — свідомо промовчується, що маємо ми й переклади необхідні, і ноти уковані, і першорядних вчених, і багату свою культуру, — а робиться це для того, щоби при ліквідації невигідних декому українських священиків зкомпромітувати взагалі весь український церковно-народній рух.

Дійсно, важкий час для українців. Час найбільшого напруження між нами з одного боку — і як церковною, так і цивільною владою з другого. Вже у цей мент скликають собор. Це для нас пізніше одним — і дуже тяжким ударом, якщо й тепер ми не вийдемо з тієї сплячки. В першу чергу вся українська інтелігенція мусить напружити сили, щоби на вибори 12. січня провести по всіх парохіях, де тільки можні свідомий український елемент зпоміж паропн, а також, щоби по деканатах провести священиків-українців, а не москалів. А комітет, що повстав при Парляментарній Репрезентації мусить скликати якнайскорше нараду для вироблення одного пляну боротьби за живі інтереси церкви й народу, та мусить негайно по всіх повітах розіслати відповідні вказівки і плян діяльної праці.

25. XII. 19 у Володимирі Волин.

Д-р. Річинський.

На Зїзді принято теж ряд резолюцій в справах: організаційних, діяльности, преси, економічних, релігійних. На Зїзд прибуло багато делегатів з провінції (всіх учасників около 170). На Зїзді видно теж було багато визначних українських діячів.

*Учасник.*

**Збірна народня праця є неможлива без звязку. Народнім звязком є часопис.**

# „Вчора" і „завтра".

(Від нашого кореспондента)

*Луцьк, 29. грудня 1929.*

I.

Хоча *час* не знає таких меж, як *новий* рік, але людське життя, як індивідуальне, так і збірне, знає періоди й доби, що підіймаються над сірим обрієм будня й заслугують на увагу й згадку.

Хоча те щастя, якого люди звикли бажати собі з приходом нового року, в значній мірі залежить від них самих, все-ж істнують цілковито обективні обставини, які можуть це щастя або зберігти та збільшити, або знівечити.

Хоч у кожнім моменті як одиниці, так і їхні колективи витворюють нові підстави та умови для дальшого життя, то причиновий звязок між вчора й завтра, як закон природи, залишається непохитним.

І хоча, нарешті, традиційне побажання на новий рік помагає людству, як мертвому кадило, а всеж побажання, як льогічний висновок з минулого, може відограти позитивну ролю в їові до завтрішнього „щастя".

І тому на календарній межі, що зветься новим роком, не зайвим буде озирнутися на пройдений у 1929 році шлях і зробити деякі висновки.

II.

Колективізація. Чи не запротестують комуністи й інші соціялісти, що я говорю про неї? Аджеж вони вважають себе за одиноких, управнених до говорення про колективізацію громадського життя. Одначе є фактом, що на наших землях ця „колективізація" йде завдяки не їхній праці, навіть поза ними.

Наш селянин, не зважаючи на істнування громад, досі ще є великим індивідуалістом. Працювати громадою він не звик, навіть боїться цього. Праця соціялістів на наших землях протягом десяти років не тільки не навчила селян такої праці, але навпаки подекуди відстрашила їх від неї. В результаті вони мають не колективізацію а гуртківництво й то переважно серед молоді, що не має впливу на господарче життя громади.

Одначе здвиг до життя колективом, до збірної праці над піднесенням свого матеріяльного добробуту й культури всеж у минулому році значно посунувся. І це зробили не присяжні політики, а в першій мірі кооператори. Зростання кооперативної тоб-то колективної свідомости минулий рік дав нам дуже помітне. Кооперативна думка й праця поширилася й поглибилася. Число кооператив зросло, гін до обєднання в повітових союзах зміцнився, наради намітили нові шляхи й т. д.

Минулий рік започаткував ще й інший рід колективної праці — над піднесенням селянських господарств шляхом обєднання їх для спільної праці в товаристві „Сільський Господар", який має на північно-західніх землях перші дві філії — у Луцьку і в Холмі — та кілька зголошених, хоча й не зареєстрованих. Думка про колективну працю над піднесенням свого господарства далеко поширилася по селах, про що свідчать зголошення на заснування кружків в Дубенщині, Костопільщині й інших місцевостей.

З приємністю можна ствердити, що почин до неї здорової національної колективізації всюди дають одиниці, настроєні національно.

І в цьому відношенні 1929 рік став у нашому життю роком переломовим, роком, у якому національний табор опер свою працю на сколективізуванні селянського життя в таких галузях як постачання, так і продукції.

III.

Натомісць культурно-освітня праця в минулому році має поважні втрати. Після зачинення в кількох повітах „Просвіти", витворилася пустка, яку заповнюють горілка, карти й дебоші.

З другого боку, істнуючі „Просвіти" й інші культурно-освітні організації, поставлені самим життям перед необхідністю переглянути метода своєї праці у звязку з практицизмом, що помітно зростає серед мас. Перед нашими культурниками стануло в минулому році гостре питання про підтримку інтелігентнішого сільського елементу, який мусить переняти на себе частину роботи від інтелігенції. Загально-освітні курси для цих провідників життя по селах — чи то курси збірні, приявні чи то заочні — стоять на порядку дня.

Частину цеї роботи виконує преса, яка в минулому році значно поширилася на наших землях і власне преса національна. Даром розкидувані деякі соціялістичні й угодовецькі часописи все більше залишаються позаду. На підставі певних відомостей, цей зріст можна окреслити на 8—10 тисяч примірників.

Помічається значне збільшення купівлі книжок і особливо календарів, яких у минулому році пішло на село дуже багато в порівнянні з попереднім роком. Перед ведуть календарі „Сільський Господар" і „Золотий Колос".

Щодо шкільництва, то минулий рік був роком упадку зацікавлення рідною школою, і вина за це в значній мірі паде на наших культурників і сільську інтелігенцію. Число зголошених деклярацій зменшилося. Зневіра, викликана попередніми невдачами з деклараціями, занадто поширилася й вимагає відповідної зміцненої акції.

Заце минулий рік руба поставив питання про професійну освіту для селянських незаможних дітей. Це питання повинен у можливій мірі розвязати новий рік.

IV.

В ділянці церковного життя 1929 рік був роком дуже бурливим і небезпечним. А разом і сумним. Українська інтелігенція в справах церковних не знайшла ні певного шляху, ні форм боротьби та повсякденної праці. Припинення діяльности церковного комітету, невдала спроба порозуміння з вищою церковною владою, відлучення д-ра Річинського, зміцнення рновських впливів,

## З життя наших установ.

### Загальні Збори „Народньої Торговлі".

Дня 26. Х. 1929 відбулись у Львові Загальні Збори „Народньої Торговлі", які мали дуже діловий, спокійний характер та тривали більше як 4 годин. Після нарад і дискусії доповнено Надзірну Раду 4 членами, між якими вперше вибрано є п. д-р Михайло Волошин, а поновно каденцію пп. д-р Кость Левицький, Антін Гумен та Іван Мартюк.

Головний Контрольний Комітет залишився без змін у старому складі.

### IV. Верхевний Пластовий Зїзд.

В днях 25. 26. грудня 1929 р. відбувся у Львові в пл. домівці IV. Верховний Пластовий Зїзд. Програму зїзду виповнювали слідуючі точки: 1) Звіт Верховної Пластової Команди за останні 2 роки, який читав д-р О. Тисовський; 2) звіт економічний — інж. А. Сербина; 3) Звіт про стан змагань ВПК до навязання контакту з Міжнароднім Пластовим Бюром; 4) Про Волинський Пласт — Яр. Гладкого; 5) Про Пласт на Підкарпаттю — Л. Бачинського і три реферати: 1) реф. на економічні теми — інж. А. Сербина, 2) реф. про пластову пресу — скавт. П. Ісаїва, 3) реф. про пластовий сеніорат — д-ра О. Тисовського.

Зі звітів бачили ми, що Український Пласт мимо безчисленних перепон — розвивається. Помічаєгься більше зрозуміння пластової ідеї серед нашого громадянства.

Після уділення абсолюторії старій ВПК, вибрав Зїзд нову ВПК. Головою ВПК і заразом Українського Пластового Уладу вибрано скавт. *Северина Левицького.* Перший містоголова — д-р О. Тисовський, другий — Дарія Навроцька. Секретар ВПК — Зигмонт Процишин. Зрештою склад ВПК майже не змінений від попереднього.

Д-Р М. БАЖАЛУК.

## Дещо про дилювіяльних звірів.

### На спомин по дорожні зі Старуні.

Перед алювіяльною епохою, в якій людина розмножилася сильно і стала паном землі, була епоха плістоценська, дилювіяльна або ледова. Зараз на початку цеї епохи температура була обнизилась так, що передусім у Скандинавських горах, які були тоді багато вищі як тепер, витворились величезні ледівники, що покрили цілу північну частину Европи грубою (більше, як на 1000 метрів) кригою, — подібно, як це тепер дістеться на Гренляндії або на Антарктиді.

Перед студінню і ледами тікали нащадки терціярних ростин і звірів з півночі на південь.

Після першої ледової доби, як стало тепліше, мандрували північні звірі назад на північ; але це не тревало довго, бо виступила друга ледова доба, ще сильніша, як перша, тому ростини і звірі мусіли знову вертати на південь. Це повторялось аж трьома наворотами, і годі то повигибали зовсім терціярні звірі, як слони (Elephas antiquus і meridionalis), гіппотам, махайродус і інші, а на їх місце прийшли північні звірі, як рен і мошусовий віл, характеристичні для дилювія.

Північні породи жили в наших сторонах майже через цілу дилювіяльну епоху і поширились аж до підніжа Альп і Піринеїв, а в части навіть до Адрійського і до Чорного моря. Аж як уступила третя ледова доба, то ці північні звірі переселились назад на свою батьківщину, де ще живуть і досі; або уступили, як деякі ростини і звірі — впр. козоріг, бобак — під самі верхи високих гір, де живуть у сусідстві вічних снігів і ледів, як їх свояки на далекій півночі або як жили їх прадіди в дилювії.

У всіляких дилювіяльних скелях находяться дуже часто останки ссавців, близько посвоячених з теперішніми. Деякі тодішні ссавці визначались дуже великим ростом; теперішні супроти них являються малими дегенератами.

Жили у нас тоді аж три породи слонів, усі три далеко більші, як теперішні. Слон південний **Elephas meridionalis**, був уже в пліокені дуже розповсюджений в Европі; пізніше прибув ще більший слон старинний, **El. antiquus**. Першого винищили студінь і леди: кости другого находяться ще часто в осадових скелях межиледівникових віків.

Іще частіше трапляються останки третього слона, мамута (**El. primigenius**), що в дилювії був розмножився дуже сильно, бо студінь і леди йому нічого не шкодили. Жив він у цілому дилювії в Европі та в північній Азії безчисленними стадами. Кости його й зуби находяться дуже часто. Давніше мали їх люди за кости св. Христофора або якогось іншого святого. Не знати, чому побожні приписували таку величину угодникам Божим і переховували їх величезні кости з незвичайною побожністю по церквах. Другі знову мали їх за кости біблійних великанів, Гога і Магога, а інші думали, що це кости Ганнібалевих слонів, які вигинули в переході через Альпи. Аж пізніше переконалися, що мамут жив справді в Европі, і то відносно недавно.

Кости мамута находяться головно в середній і північній Европі (в полудневій нема їх зовсім), а на Сибірі їх так багато, що третя частина слоневої кости в торговлі походить з дилювіяльних сибірських мамутів. Інтересне, що мамутові кости задержались до тепер у такому свіжому стані, що можна їх іще обробляти. Та ще дивніше, що в Сибірі найдено багато трупів мамутів зі скірою і волоссям, з мясом і кишками, і то в такому стані, що білі медведі, вовки, лиси й собаки нераз зїли скорше мясо мамута, заки наукова експедиція вспіла його захопити і спасти для науки.

На північному збіччу Саянських гір у східній Сибірі лежить в Нижньому Удинську печера у висоті 650 м. н. м.; рік річно панує в ній температура — 4.8° Ц., — і тут-то задержались дилювіяльні мамути й носороги зі скірою та шерстю. І в багатьох інших місцях у північній Сибірі найти можна також останки дилювіяльних звірів з мясом і скірою в щілинах в замерзлій землі або в леді. А на новосибірськім острові Ляхова передержались мощі мамута в щілинах дилювіяльного т. зв. клуїнного леду. Іноді виставить вони з леду, а тамошні мешканці, тунгузи, міркують собі, що мамути живуть у землі, як наші кертиці, а коли вийдуть на верх, то гинуть. Вперше найшли мамута з мясом при гирлі Лени ще в 1799. р.

(Продовження буде.)

мились зі своїми правами і обовязками, бож помими „не для гонору" засідають в радах громадських. П. секр. Пісецький подякував п. селатоорові за його дуже інтересний реферат, візвав присутних, щоби вони взяли собі до серця науку, яку вони почули, а накінець пятнуючи комуністичні арешти і знущання над найкращими нашими братами на Великій Україні — візвав присутніх до висловлення свого обурення під адресою московських комуністичних владарів на Україні та їх прислужників. На його внесення збори одноголосно і грімко запротестували проти червоного терору московських окупантів на Вел. Україні і візвали українців над Дніпром до витрівалої боротьби з наїздниками, осудили продажницьку роботу москвофілів, радянофілів і комуністів і вкінці візвали присутніх до єдности, карности, організації під синьо-жовтим прапором та до жертвенности на народні цілі: на „Рідну Школу", „Просвіту", „Сільський Господар", українських інвалідів і т. д. — Під оглядом розбудови і організації кооперативного життя Скалатський повіт не стоїть на сірому кінці. Головна заслуга в тім п. інж. Тертеки, голови повітового осередку та кількох рухливіших одиниць Скалатщини і Грималівщини. Нині нема вже села в повіті, в якім не було би кооперативи. Рухливий і енергійний ревідент п. Ференц вкладає усе своє знання і досвід в працю около фахового ведення діловодства, їде від села до села і на місцях учить книговодців, справників і склепарів. І все було би в порядку — тільки немає світла без тіней. Для так поширених кооператив І. ступня бракує їх надбудови — а саме: в Скалаті Повітового Союзу і в Грималові складниці. Це є дуже важна справа і над цим повинні застановитися ті, від яких це залежить в першій мірі п. інж. Тертека. Бо грималівські жиди вже насміхаються з цього нашого занедбання. Українці, мовляв, дуже добре зробили з тими кооперативами, бо мав я ждати на двацять покупців і з кожним з осібна балакати і торгуватись, то нині *балакаю* лише з одним справником — і лучше на тім оба виходимо. Тому то необхідно зарадити лихові в час і не вести справників на покусу! Завдання кооперації не лише матеріяльно спомагати своїх членів — але в першій мірі підносити їх морально. Словом виховувати їх на чесних, добрих і пожиточних членів української суспільности. — *Громадянин.*

**ЗБОРІВ. (Свято „Просвіти").** В неділю 15-го грудня відсвяткувало громадянство Зборівщини 61-і роковини Т-ва „Просвіта" урочистою академією. Свято розпочалося панахидою за померших членів Т-ва, відслуженою місцевим парохом о. В. Куликом в парохіяльній церкві по Службі Божій. Співав хор Зборова. Відтак учасники свята зібралися в салі дому „Рідної Школи", котра не могла помістити навіть половини зібраних. Тут розпочалося свято відспіванням „Просвітянського гимну". Вступне слово виголосив голова філії „Просвіти" о. Кулик, вказавши на дотеперішню працю Т-ва „Просвіта", на її майбутні завдання та на обовязки громадянства супроти цього Т-ва. Цьогорічне свято зорганізоване було виділом філії на широку скалю. До участи в академії зголосилися читальняні хори: зі Зборова, Грабковець, Мшани, Метенева і Плаучої Великої та дута орхестра Т-ва „Сокіл" у Зборові. Заповідалося кілька тисяч учасників та — на жаль — непогода і велике болото стали тому на перешкоді. Із заповіджених хорів прибули, крім місцевого хору, тільки хор з Грабковець і Плаучої Великої, і то не в повному складі. Хори з Мшани і Метенева не прибули. Місцевий хор (мішаний і мужеський) і хор із Грабковець співали під управою п. Конопи, урядовця тутешньої філії. Поодинокі точки цих хорів випали бездоганно. Особливо гарно випали точки мішаного хору зі Зборова. Щодо хору з Грабковець, то бажано доповнити його мужеськими голосами. Тут слідний був поступ обох цих хорів в порівнанні з виступом їх у минулому році на святі „Просвіти". Хор з Плаучої Великої співав під управою п. Палапсія. Тут обсада голосів однакова; поодинокі точки виведені старанно, але замітний був сирий матеріял хору. Під кінець свята відограла дута орхестра Т-ва „Сокіл" у Зборові: „Боже великий" і національний гимн. Якби була дописала погода, то певно цьогорічне свято булоб випало далеко величавіше, бо було би стягнуло кілька тисяч учасників. Це до певної міри оправдує позамісцевих. Але нема оправдання для тих місцевих свідомих одиниць, котрих чомусь не можна було побачити на цім нашім культурнім святі.

Учасник.

**САМБІР. (З діяльности „Сокола").** В році 1927 заложено у нас руханкове товариство „Сокіл". Це товариство гуртує біля себе всю молодь міста: робітників, промисловців і молодь академічну. За два роки свого істнування „Сокіл" виявив неабияку діяльність як у місті, так і в повіті. Звиж сотка членів, молодих-юнаків, заложила свій артистичний кружок і хор. Вони розїжджаються по селах в повіті і там улаштовують свої вистави з народніми танцями. А хор дає концерти, поширюючи гарні пісні серед селянства. Завдяки ідейному виділові товариства „Сокіл" в Самборі розвинулася при товаристві кооператива „Книжка", одинока бібліотека в Самборі, бібліотека дійсно прекрасна, богата, бо вже має кілька тисяч томів і з неї користає як молодь, так і місцева й околична інтелігенція. В осінніх часах „Сокіл" улаштовує науку музики для членів і небавком Самбір та повіт буде мати свою сокільську орхестру. Побажатиб т-ву „Сокіл", щоб місцева інтелігенція й міщанство пішли на зустріч молоді та морально й матеріяльно помогли їй у народній праці. **Місцевий.**

# ОГОЛОШЕННЯ

## Театри.

**Великий Міський Театр:**

Середа, 1. січня 1930, год. 3·30 „Чарівний перстень".

Середа, 1. січня, год. 7·30 веч. „Княжна Шікаго".

Четвер, 2. січня, год. 7·30 веч. „Як бавитися, то бавитися", актуальна ревія В. Раорта.

Пятниця, 3. січня, год. 7·30 веч. Княжна Шікаго.

**Малий Міський Театр:**

Середа, 1. січня 1930 год. 7·30 веч. „Жінка, вино, дансінг".

Четвер, 2. січня, год. 7·30 веч. „Жінка, вино, дансінг" (дешевий день, знижені ціни).

Пятниця, 3. січня, год. 7·30 веч. „Що дня в 5-ій" (деш. день, знижені ціни).

**Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":**

Середа, 1. січня, „Львів у ночі"; дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

## Кіна.

**АПОЛЬО:** Жінка (Норма Тальмедж).
**КАСІНО:** Людина, що крутить (Бастер Кітон).
**КОЛЬОСЕЙ:** Монті детектив (ам. комедія).
**ЛЕВ:** Шляхом ганьби (на осн. повісти Марчинського).
**МАРУСЕНЬКА:** Інтригант (Янінгс).
**ОАЗА:** Пан вахмайстер на відпустці.
**ПАЛЯС:** Звукова фільма „Білі тіни" (Діється на Полінезійських островах).
**ПАН:** Нага Венус (на осн. Декобри; з Дж. Бейкер).
**ПАСАЖ:** Чорний Індець (Уіліем Десмонд). Тиждень Пата та Гонопта й американська комедія.
**СТИЛЕВЕ:** Дочка снігів.
**ФАТАМОРГАНА:** Безсмертне кохання (Колін Мур).
**ХИМЕРА:** Цілую твою ручку, мадам (Гарі Лідтке).
**УТІХА:** Ярмарок кохання (Біллі Дов.)

## Програма радіо.

Пятниця 3. І. 1930.

**Варшава** (1411,7) 17·45 Концерт мандолінистів. **Краків** (312,8) 17·45 Трансмісія з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,5) 17·00 Сонати. **Талін** (296) 18·00 Концерт орхестри. **Льондон** (356,3) 16·00 Вокальна авдиція. **Берлін** (418) 18·00 Берлінські леґенди. **Стокгольм** (436) 19·30 Синчкова орхестра. **Лянґенберг** (473) 13.05 Легка музика. **Прага** (487) 16·30 Орхестровий концерт. **Брюссель** (509) 21·15 Німецькі, бельгійські, англійські композиції. **Відень** (516,3) 11·00 Музичний поранок. **Мюнхен** (533) 16.30 Популярна музика. **Будапешт** (550) 19·30 Веселий вечір. **Москва** (825) 15·30 Симфонічний концерт. **Харків** (1304) 18·50 Етнографічний концерт. **Париж** (1725) 13·00 Ґрамофони.



## ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

**Товариство „Українська Захоронка"** і Тов. „Українська Бесіда" у Львові улаштовують традиційно в понеділок дня 13. січня 1930 р. в салях „Української Бесіди вул. Рутовського 22 **„Маланчин Вечір".** 1186 1-1



## Подяка.

Цією дорогою складаємо щиру подяку Високоповажаному П. Мец. д-рові Л. Ганкевичеві за успішну й безкорисну оборону в нашому політичному процесі. Щиро дякуємо також Комітетові допомоги Політичним Вязням.

**Дм. Бабич — П. Ціхановський.**

Затків, 31. XII. 1929. 1—1

**Ширіть наш часопис!**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.